

Godthaab d. 4.de Sept. 1867

Hr. Dr. Kalkar!

Idet jeg nu atter skulde udtale mig lidt om forholdene herovre, begynder jeg – næstefter at takke Dem for Deres brev af 26.de Febr. – med det samme thema, som vor brevveksling hidtil hovedsagelig har dreiet sig om, og navnlig med en bemærkning, for at forebygge misforstaaelser. Naar De siger i Deres brev, at vi med hensyn til hovedpunktet for vor drøftelse dog ikke ere saa uenige som det synes, og at jeg i den sidste halvdel af mit brev ifjor ”indrømmede, at de vordende indfødte præsters ophold i Danmark under visse tilfælde kunde være gavnligt, saa vil jeg dog bede Dem at lægge mærke til, at jeg der søgte at sammenfatte, hvad der syntes, ig at kunne tale for sagen, imod at jeg tidligere og navnlig i mit første brev havde opstillet det, som taler imod den, og at jeg derved kom til det resultat, at ”der staaer en ringe og problematisk vinding i enkelte tilfælde imod et betydeligt og sikkert tab i alle tilfælde.” Min mening var og er, at de tilkommende indfødte præster helst ikke maatte have været i Europa, og det jeg indrømmede, var, at muligheden ikke kan benægtes, at en eller anden af dem, som fra tid til anden ere blevne eller ville blive sendte til Dmk, derved har vundet eller kan vinde saa meget for sin sjæl, at han ifølge deraf bliver mere skikket til at positivt (ikke blot afskrækkende) til gavn for andre, end han var før, samt at denne mulighed kan forøges ved forøget aandelig omsorg; - hvorimod jeg maa holde fast ved, 1) at denne mulighed endog under de heldigste ydre omstændigheder formodentlig altid kun undtagelsesviis vil blive til virkelighed, 2) at den samme vinding, eftersom den ikke er menneskers, men Guds værk, ligesaa godt kan finde sted her og ogsaa ofte virkelig finder sted; 3) at en grønlænder, ved at europæiseres (vel at mærke: halvt), uden undtagelse taber ligeoverfor sine ikke-europæiserede landsmænd. Desuden maa jeg efter den erfaring, jeg har derom, betragte det som regel, at den hos grønlænderne ifølge sagens natur alt i forveien svage evne til at hævde deres stilling ligeoverfor europæerne – her missionens stilling ligeoverfor handelens overbetjente -, ved et ophold i Dmk end yderligere svækkes, eller maaskee rettere : at dens svaghed hyppigere benyttes (eller stærkere: exploiteres), naar en har lært at tale lidt dansk og at begaae sig lidt paa europæisk viis.

Men hvorledes skal det blive, dersom den plan virkelig kom til udførelse, som De omtaler, og hvorom jeg nu af past. Jørgensen har erfaret noget nærmere, nemlig at missionen skulde underordnes den verdslige styrelse, det vil altsaa sige, at missionærerne skulde komme til at staae under handelsinspecteuren eller event. under colonibestyrerne? (”under” er maaskee ikke det rette udtryk, men: i et afhængighedsforhold til ...). Nei, jeg haaber, at dette ikke skeer. Efter alt, hvad jeg nu har erfaret, stiller sagen sig for mig saaledes, at spørgsmaalet nu er, om den danske mission her i Grønland fremdeles skal vedblive at bestaae som saadan, eller om den skal synke ned til et navn uden indhold. Vistnok vilde derved, som De siger, de retsindige præsters stilling blive endnu vanskeligere; jeg tror endogsaa, at den vilde blive nærmest uholdbar. Imod denne plan maa der vistnok indtrængende holdes paa, at missionen snarest muligt faaer en bestyrelse, som er kun for det samme, eller som overhovedet er istand til ganske at kunne hengive sig til sagen, saaledes at kunne være inde i forholdene. (At kjærlighed til sagen saavel, som til personerne, der tjene den, navnlig for en missionsbestyrelse er et meget væsentligt punkt, er De vist enig med mig om; det gjælder jo om alle fag, men vistnok fortrinsviis om missionen.) Skeer dette ikke, saa frygter jeg for, at ikke alene alle andre foranstaltninger til missionens fremme ville være forgjæves, eller efter omstændighederne endogsaa gjøre mere skade end gavn, men at ogsaa det ovenfor nævnte andet alternativ indtræder. – Jeg hører, at den paatænkte underordning af missionen under handelens overbestyrelse skal begrundes paa missionens finansielle forlegenhed, eller med andre ord derpaa, at missionens casse til næste aar skulde være insolvent; men jeg maa tilstaae, at jeg ikke ret kan afte det. Handelen er jo et kongeligt monopol; deri synes mig a priori at ligge den forpligtelse, at den afholder omkostningerne ved landets administration (hvortil jo ogsaa geistlighedens lønning hører), og naar desuden, som tilfældet nu er, handelen rigelig kan bære disse omkostninger, saa forkommer det mig, at den sag er klar. Naar nu missionens bestyrelse ikke kan bestride sine udgifter med de midler, som ere anvist den, saa maa enten udgifterne forholdsviis for store, og i saa fald maatte de formindskes, eller og udreder handelen ikke nok dertil, og maatte altsaa udrede mere. Hvilken af delene der er tilfældet (maaskee begge), og om og hvormeget der burde afkortes paa den ene side eller tillægges paa den anden, det kan være gjenstand for undersøgelser og forhandlinger, men hvorledes derpaa kan begrundes en paastand om at underordne missionen under handelens overbestyrelse, det forstaaer jeg ikke. Saameget er imidlertid derved bleven temmelig klart for mig, at der foruden en selvstændig og naturlig stilling af missionen endnu eet er nødvendigt, for at tilstanden her i landet overhovedet kan blive nogenlunde tilfredsstillende, nemlig at administrationen skilles fra handelen. Vel er handelen en meget vigtig factor her i landet, eftersom den vedligeholder landets forbindelse med Dmk og overhovedet med den øvrige christenhed, og derved altsaa middelbart yder beboernes høiere interesser en uundværlig tjeneste; men at sætte den over de to andre factorer – borgerlig regjering og kirkevæsen -, som umiddelbart skulle tjene de samme høiere interesser, det duer

ikke. Den ene af de sidstnævnte factorer – den borgerlige regering eller det, som nærmest maa kaldes saa (og afseet fra, at alle europæere mere eller mindre staae som ”øvrighed” ligeoverfor grønlænderne) – har den kongelige handel havt under sig, saavidt jeg veed, fra begyndelsen af, forsaavidt nemlig inspecteurene, som skulle repræsentere regjeringen, med den betydeligste deel af deres virksomhed faktisk staae i handelens tjeneste, om de og maaskee ikke have navn for det; skulde den nu ogsaa faa den anden – kirkevæsenet – under sig, saa vilde dette være et stort og høist beklageligt skridt tilbage, altsaa i modsat retning af hvad folk sige at have til hensigt. Den her nævnte adskillelse af administrationen fra handelen er ogsaa et thema, som ofte har været paa tale her og vel ogsaa andre steder, men hidtil uden virkning; thi at handelens direction siden nogle aar ikke mere kalder sig ”den administrerende &c”, kan kun betragtes som en anerkjendelse af principets rigtighed; i gjerningen er den administrerende nu ligesaavel som før.

At staten vil give afkald paa sin bestyrelse af den grøn. mission, kan, eftersom omstændighederne ere, vel ikke med rimelighed ventes, og det behøves heller ikke; med hensyn til forholdene vilde det endogsaa formodentlig slet ikke være ønskeligt, at bestyrelsens øverste spids blev en anden, end den nuværende (cultusministeren og Sjællands biskop). Det, som det kommer an paa, er, saavidt man kan skjønne, at missionens umiddelbare bestyrelse udsøndres fra forbindelsen med andre embeder og lægges i hænderne af en mand, som kan og vil vie sig ganske til denne gjerning, samt har den fornødne praktiske dygtighed. Past. Jørgensen har under sit ophold i Dmk iaar gjort sig megen umage for at indlede noget i den retning; dersom De skulde faae leilighed at udøve nogen indflydelse i denne sag, saa haaber jeg, at De vil søge at virke i samme retning, da det formodentlig er mere end blot personlig anskuelse at sagen ordnes paa den maade.

Hermed vil jeg nu slutte for denne gang. Det er mit inderligste ønske, at dn grøn. mission maatte opnaae en sikkert og til forholdene svarende stilling uden at der først skulde vendes op og ned paa den naturlige orden; - men hvordan det end gaaer, sa gjælder det jo at fastholde den overbeviisning, at Herren er den, som regjerer, og at hans veie, som ikke ere vore veie, i alle tilfælde føre til maalet. Ham være ogsaa denne sag anbefalet; han give dem, som i hans tjeneste skulde udføre, naade til at træffe det rette, saa at udfaldet maatte blive ikke til straf, men til velsignelse.

Deres i Herren forbundne
Sam. Kleinschmidt.ⁱ

ⁱ Bortset fra første afsnit er hele brevet (fra: ”Men hvorledes skal det blive, dersom den plan...”) aftrykt i Dansk Missionsblad 1868: 66ff, dog uden navnet ”past. Jørgensen” og blot underskrevet ”K.”.